

Prețurile

pentru Sibiu pe 1 anu întregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusa la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimisu cu post'a în lăintrulu monarohiei pe 1 anu întregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — În străinatate pe 1 anu 10 fl. s'eu 22 franci, pe 6 luni 6 fl. s'eu 11 franci; — numerii singuratici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Ori-ce inserate,
se platecu pe serie s'eu linia, cu litere merunte garmondu, la prim'a publicare câte 7 cr., la adou'a si a treia câte 6 cr. v. a. si preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu.
Prenumeratiunile se potu face în modulu celu mai usioru prin assemnatiunile postei statului, adrese de a dreptulu la Redactiunea Diarfulu Observatoriulu în Sibiu.

Nr. 9.

Sibiu, 28/9 Februaru 1878.

Anulu I.

Usur'a (cametari'a) ruinéza pe omu!*

Ocaziune la tractarea acestei teme fórte importante în dilele nóstre, 'mi dà o pertractare finala ce avù locu mai deun'adi inaintea tribunalulu reg. aici în Sibiu, care fù pre interesanta si atatu de sensationala, încatu merita se ne ocupamu si noi de ea, s'o discutamu pre cātu numai se pôte de precisu si chiaru, s'o punemu si noi în buna vedere a lectoriloru nostri spre orientare.

Ce a fostu obiectulu si ce subiectulu acelei pertractari finale?

Pe banc'a acusatiloru siedé inculpatulu pentru comiterea crimei de insielatiune, falsificari de subscrieri în cambie si calumniarea de functionari publici financiari. Inculpatulu, cunoscutu dupa renumele odiosu de „Kimakovics“ odinóra unu simplu seracu-maracu, ampoiatu inferioru dela fostulu perceptoratu-centrale ces. reg. aici în Sibiu, mai apoi cassariu, ér' de càtiva ani devenitu celu mai avutu cetatienu, care — precumu — lu caracteriséza diuariulu germanu localu, „Sieb. D. Tageblatt“ — prin specula de usura (cametaria) dispune astadi si-si continua meseri'a — cu capitale enorme de preste 300000 florini castigate din colosalele interese de 60—80 percente de usura (Wucher-Zinsen), cari absorbu chiaru si sum'a capitalulu de creditu ruinatoriu pentru acei nefericiti individi, pe cari lips'a de bani ii aruncá în în ghiarele densulu, de a se cufundá ca debitori ai lui.

Ajunge a cunósce dupa nume ce felu este subiectulu de pe banc'a acusatiloru si ce a formatu substratulu acusatziunei la pertractarea finale din cestiune.

Lasamu la o parte caus'a lui Kimakovics, care se terminá cu condamnarea densulu la 2 luni închisóre. O pedépsa fórte neproportionata fapteloru; dar ele nu se putura constatá cu mai multa positivitáte, cà-ci atunci elu meritá nu luni de simpla închisóre, ci ani de robia grea!

Lu lasamu în sém'a Nemesei! Se vorbimu inse acumu la cestiunea „usurei“ preste totu dupa casurile si esperintiele concrete.

În cetati (orasie) mai insemnate, speculatiunile de usurari joca rolu principalu si o classa de ómeni cadu victime acestei nefericite despoiari. Acésta classa de ómeni precumu se scie, sunt mai cu séma oficerii si ampoiati de diferite branche. Multi dintre acestia patiti si pacaliti, cadiendu odata în curs'a usurariulu, se cufunda în passive pe tóta viéti'a loru, cà-ci nu-si mai potu scóte capulu.

Ómeni far' de sufletu, de calibrulu lui Kimakovics graséza pretotindene în orasie; ei si-au agentii procuratori si momitori de clienti-debitori. Se punemu cà cutare oficeru ori ampoiatu se afla într'o mare perplessitate de bani, carea i-lu espune dilemei: „s'eu bani cu ori ce pretiu, s'eu periclitarea onórei si chiaru a esistintiei! Caus'a perplessitati la unii scapatati e justificabila, d. e. respectivulu ampoiatu inferioru din nenorocire este casatoritu, ba inca ingreuiatu si cu familia de 3—4 copii; elu inse abia are unu salariu precariu de 3—4—500 fl., din care la o împartiéla buna vegetéza càne-cànesce de pe o di de alt'a. I se intempla inse vreunu reu în giurulu familiei, — casuri neprevédute, — buna óra morburu s'eu alte nenorociri; bietulu parinte condusu de detorinti'a morala, cauta moduri cumu se-si ajute, se delature reulu din casa.

Éca de esemflu unu casu concretu — cunoscutu :

Amu cunoscutu în orasiulu A. pre unu teneru ampoiatu, care avé salariu de 400 fl. la anu. Elu ér, se intielege, pre timpulu acela inca june, dar avé o mama veduva si 3 frati minoreni, pre cari trebuiá se-si sustiena elu; a avutu o portare fórte

solida, era retrasu dela tóte petrekerile si distractiunile sociali, pentru ca a participá la ele se receru bani, de cari nu dispunea; si asia elu în cercuri sociali nu era cunoscutu si nici nu se potea bucura de reputatiuni aventagióse, — cá altii; ma multi i-lu priveau de misantropu (Sonderling), de si numai ànim'a lui sentia complit'a sarcina ce i-o impunea amoreza fiesca facia de mama si detorinti'a fratiésca facia de fratii minoreni. Unu morbu îndelungatu si în urma mórtea scumpei mame, — i-lu puse într'o calamitate de bani. Anticipatiunile pe contulu salariulu si pe langa detrageri lunarie de 30% nu i se ajungeau spre acoperirea speseloru cauzate prin morbulu si în urma cu inmormentarea mamei sale; deci isi — perdù ecuilibrulu bugetulu si impartielei speseloru; — vrèndu — nevrèndu fù silitu a se cufunda în datorii private. Ajunse pe man'a unui usurariu à la Kimakovics, dela care luá 100 fl. imprumutu cu 80% pe 6 luni; deci fù silitu a'i dá cambiu despre sum'a intréga de 180 fl. si de garantia a'i pune în zalogu si de primire a salariulu (Zahlungsbogen), si cuitete despre salariu pe tóte 6 luni; cu cari creditorulu usurariu insusi în persóna ori prin agentulu seu mergea la cassa si scotea banii. — Din sum'a de 30 fl. redicata la cass'a perceptorala creditorulu isi opra în fie-care luna 20 fl., éra restulu de 10 fl. i-lu inmanuá debitorulu, cu cari avea se traiesca — cum scia — o luna intréga.

La terminulu espirarii cambiulu creditorulu usurariu scóte din salariulu debitorulu seu în decursu de 6 luni a 20 fl. pe fie-care luna, adeca o suma de 120 fl. Detori'a s'eu valórea cambiulu ér 180 fl.; deci ar mai restá 60 fl.; inse nu asia calculéza creditorulu. Elu dice debitorulu: stài fertate se facemu computu; si éca cum i-lu face :

Mi esti detori dupa cambiu 180 fl. capitalu cu 80%, deci percentele facu 144 fl. suma-sumarum 324 fl.. Vai mie dle, i dice bietulu debitoru creditorulu, — dóra n'ai nebunitu, ori cà a sburatu sufletulu din dt'a? Scí bine cà numai 100 fl. mi-ai datu bani numerati si eu pentru acestia ti-am datu cambiu despre 180 fl., adeca 80 fl. ti-am obligatu cameta pe 6 luni, — va se dica dupa 100 fl. — m'am supusu la usura de 160% pe anu. Cine a mai pomenitu asia ceva!!

Nu-mi pasa, replica creditorulu, banii suntu ai mei si eu potu dispune cu ei cum-mi place; nu te-amu silitu se vini la mine si se ceri bani, poteam se-i dau altuia totu cu atâtea percente. Ambii se incurca în procesu; dar' — ati'a se rumpe cam totudeun'a unde e mai subtire; creditorulu inactiénezza pre debitoru cu sum'a intréga din cambiu si si-o si scóte prin executiune în detrimentulu debitorulu. Ard' o foculu seracia, carea te cufunda în detoria! Si càti nefericiti de acestia isi scurta chiaru si dilele vietiei în desperatiunea loru. Dar apoi bietulu poporu dela sate ce se dica? Pre elu sermanulu i-lu ardu si-lu despoia usurarii pana la piele. Celu-ce ajunge odata în ghiarele lui Itzig, vai de elu, din omu cu mosia remane cà napulu!

Ce se facu apoi usurarii dela sate?

Ací cauta se me oprescu nitielu, ca se istorisescu numai unulu — dintre multele casuri concrete, mie cunoscute — cum o patiescu bietii nostri tierani economi de prin sate, cum se nefericescu ei sermanii ajungundu pe ghiarele egoistiloru de usurari. Éta casulu deprimatoriu :

„Unii tierani din comun'a C. pe timpulu calamitátií fómetei dela anulu memorabilu 1863, ne avèndu bucate de mancare, nici pentru sementi'a de tótna, adeca nici grâu nici porumbu (cucurudiu), fusera siliti a bate la usi'a jupanulu Avramu (jidanulu negutiatoriu) cerendu se li dea pe acceptatu câte 5 cubule de grâu si cucurudiu, de care densulu avé poduri pline si care le castigase ér dela tierani, mai cu séma dela femeile loru pe negotiu vendutu loru cu profitu de câte 30—40%.

Ve dau, — li dice jidanulu A. tieraniloru, inse se ve deobligati: cà la tótna dupa racolta

se-mi dati dupa tóta cubul'a mai câte dóue; s'eu déca va fi érasu anu reu — neroditoriu, se-mi dati obligatia cà-mi sunteti detori pretiulu bucateloru dupa cursulu de acumu.

N'aveau în càtruu bietii tierani peritori de fóme, ei dederu jupanulu A. obligatiunea cà i sunt detori pentru celea 5 cubule de bucate 15 di: „cincispredece“ adeca „intreitu“ si în valóre de 6 fl. dupa tóta cubul'a, va se dica pentru 15 cubule sum'a de 90. Ce minunata, dar' afurisita specula facù jupanulu A.; cà-ci anulu urmatoriu 1864, în aceeași comuna ér' fù anu de calamitate, fiindu-cà în celu trecutu érá seceta, ér acest'a ploiosu, în càtu tóte sematurile erau esundate de ape, holdele, livedile, adeca gránele si fenatiile au putreditu sub ape. Terminulu respunderei bucateloru în naturalie ori în ecivalentu trecù si bietii debitori n'aveau de unde se plátésca, ba neavèndu chiar ce se mance, fusera siliti de nou se bata la usi'a usurariulu jidanu A., care i intimpiná cu bratiiale deschise.

Dar acumu ce se vedi! Elu pretinsa valóre ér întreita, adeca dupa 15 cubule mai 30, va se dica pentru celea 5 cubule ce li-au datu si ce densii în realitate le-au consumatu, — au trebuitu se i se recunósca detori cu 45 de cubule restante, ér pentru alte 5, care le mai cerura de nou, se recunósca ai fi detori alte 15 cubule grâu, de totu cuantitatea de 50 cubule computate dupa cursulu pretiulu enormu de piatia cum érá atunci a 10 fl. cubul'a; prin urmare totu insulu dintre debitorii tierani deveni detoriu neconscientiosulu usurariu A. cu o suma de 500 fl. di: „cinci sute florini“ pentru câte cincii cubule de grâu!!

Omulu i se revólta sufletulu si ànim'a candu stà se judece colosalulu castigu ce-lu facù neomenosulu strainu A. din sudórea bietiloru si nefericitoru nostri tierani. Ací nu mai érá matematic'a detatoriá de mesura, nici legea fipsatoriá de percente, cà-ci ele se urcau la 200 si mai multu.

Sermanii debitori nu se mai potura reculege nici scapá de acésta criminala si afurisita sarcina oribila; apoi consecinti'a fù si mai funesta atátu pentru densii càtu si pentru stranepotii loru, cà-ci tiranulu creditoru ii inactiénezza si luandu-le prin executiune — firesce ér pe unu pretiu bagatelulu — tóta averea nemisicatoriá, adeca mosiele si casele, ii lasà despoiati ca napulu, ii ruinà si aduse la sapa de lemmu, — ca vai si amaru de ei, si au ajunsu în fine se lucre ca dileri la jupanulu Avramu inavutitu din sudórea loru!

Legislatiunea Ungariei facuse libera usur'a, adeca cassase legea austriaca restringatoriá si pedepsitóriá de usura (Wuchergesetz); dar se convinse curendu, cà acésta dispositiune tinde la decadinti'a materiala si morala, la seraci'a si ruinarea totala a poporulu; deci o modificà si restrinse censulu legale la 8%.

Ei bine, dar capitalistii usurari, respectéza óre acésta ficsare legale a censulu? Nici vorba de asia ceva. Cunoscu casuri, — ma ce se me sfiescu a recunósce, cà amu patit'o si insumi — candu fiindu în lipsa de bani, omulu în perplessitate momentana n'are în catro, ci se vede silitu a-si luá refugiuulu la cei banosi cunoscuti capitalisti. Amu mare si momentana lipsa de bani, dice càtra celu-ce are bani în abundantia, adeca A. càtra B. Bine, 'i replica cestu din urma; càti iti trebuescu? Numai 100 fl. i spune celu dintai. Dar pe càtu timpu si pe ce garantia? ilu intréba mai departe B. pre A. carele i spune: pe 6 luni si pe garanti'a positiunei mele (buna óra cum se falea Kimakovics cà ar fi disu consiliariulu de finantia T.)

Dau bucurosu bani, inse nu cu 8% cum le-a ficsatu legea mai recenta, ci cum ne vomu poté tocmí; ér positiunea dtale nu-mi este destula garantia, cà-ci adi e, mane nu; adà-mi ceva „amanetu“ pretiósse s'eu papire de valóre — i dice B. lui A. carele i raspunde: Bine dle, dar' eu n'amu ce se-ti dau amanetu; déca nu te multiamesci cu positiunea si onestitatea mea; ti aducu pre dd. N. N. de caventi. Nu-mi trebuescu caventii dtale, i replica B. ci-mi ada valori. Ei bine-ti, voi aduce, —

*) Acestui articlu scriu cu pen'a unui omu practic, si ilustrat cu esemple triste, scóse din mediulu societatií nóstre, ii dàm loculu antaiu cu atátu mai virtosu, cà pestilentia usurariei cere si acumu pe ficare di mii de existentie, ruine, nu mai multu de persóna si de familie singurateco, ci de comune întregi, din care populatiunile disparu ca prin unu farmecu diavolescu, — si ajutoriu de nicaeri!

dice A. dar' cate interese se-ti platescu dupa 100 fl. pentru 6 luni? B. se socote si-i spune lui A.: se-mi dai 30 fl. cari se-i adaugi la 100 fl. si se-mi recunosci a fi detori 130 fl.; ér déca nu vei fi in stare se-mi platesci la terminu, se te mai deoblegi pe alte 6 luni a solvi dupa 130 fl. mai 42 fl., adeca atunci se recunosci cá-mi esti detoriu cu 172 fl. Amanetul se aiba valóre de atât'a suma si se-mi dai voia ca se-lu potu vindé in pretensiunea mea — la casu déca cumva nu vei fi in stare se-mi platesci punctualu la terminu!

Asia a si patit'o bietulu A. cá-ci stringundu-lu curelele, ajunse pe man'a usurariului B., dela care primindu numai sum'a de 100 fl. i se recunoscú detoriu mai antáiu cu 130 fl. apoi nefindu in stare a i-o solvi la primul terminu, se mai supuse la alti 42 fl. interese, si in fine neputendu nici atunci solvi sum'a urcata dela 100 — la 172 fl. va se dica 72%, creditorulu B. ilu pagubi si mai simitoriu, cá-ci i-vendú amanetulu in valóre de 200 fl. Cine nu crede, cerce a se pricopsi; dar' D-dieu se ferésca pre ori-cine de a deveni in asemenea calamitati, cari se-lu constringa a bate la usi'a usurariloru far' de suflutu si sentiu omenescu!

Dupa celea espuse, nu mai incape indoiéla cá neomenosii usurari si pe langa restrictiunile legi, respective opirea stricta si amenintiarea pedepsei, totusi au modru de a-si continua afurisit'a speculatiune, despoindu si ruinandu pre cei osénditi de sórte, cari ajungu pe man'a spurcata si talhárésca a unoru bidigánii si lipitori sugatórie de sange.

Ferésca-se totu omulu de acesti'a, si, suferé mai bine fóme si ori ce neajunsuri, fie macaru se ajunga a cersí, decâtu se se arunce insusi préda jafuirei moderne a usurariloru, cá-ci rafinari'a loru cu anevoia ii póte scóte la lumina, cu atâtu mai pucinu ii póte descoperi si pedepsi legea, — precumu ne convinseramu si cu ocaziunea pertractarii finale mentionate mai susu. Ferice de celu ce insusi se póte ferí de cursele momitórie si ruinatórie ale Wucheriloru infernali! Patítulu.

Itali'a. Rom'a. † Pap'a Piu alu IX-lea a repausatu in 7 Februaru a. c. la 4 óre post-meridiane, dupa-ce fu impartasitu cu ss. sacramente ale moribundiloru, in etate de aprópe 86 de ani, cá-ci preafericitulu in Domnulu fusese nascutu in 13 Mai 1792. Conformu legi electorale, la scaunulu pontificalu alu Romei vechi, Colegiulu Cardinaliloru cá corpu alegatoriu are se se si adune in asia numitulu Conclave pentru alegerea noului successoru, alegere ce asta-data se va face intre impregiurari diferitórie cu totulu de cele vechi, pre candu scaunulu Romei dispunea totuodata de potestate absoluta politica preste unu teritoriu destulu de intinsu, si pre candu una parte considerabile a poporulu italianu se interesá fórté multu de persón'a patriarhulu Romei, pentru-cá era dedatu se astepte dela densulu mii de ajutorie materiali. Astadi suntu multe ratiuni fórté grave care facu, cá nu numai lumea catholica apuséna, ci si tóte popórale de alte confesiuni, éra mai alesu cabinetele se se interesedie fórté multu de personalitatea, caracterulu, calitatile intelectuali ale barbatulu care va fi alesu la suprem'a demnitate eclesiastica in lumea catholica. Acestu adevéru ilu cunoscú toti aceia, carii reflecta, fia si numai la prea aprigele si invehitele conflicte dintre scaunulu Romei cu Rusi'a, cu Germani'a, si in timpulu din urma chiaru cu Republic'a Franciei. In cátu pentru conflictele din Itali'a, actitudinea blanda si conciliante ce desvoltá Pio IX la mórtea lui Vittore Emmanuele a fostu de ajunsu, cá lumea se póta citi in suflétulu pontificalu si se descopere, cá déca a ténutu din tóte poterile sale la marile drepturi a le Scaunulu Romei, n'a uitatu inse nici pe unu momentu, cá elu inca éra italianu in celu mai strinsu intielesu alu cuventulu si descendente alu ilustrei familii de comite Mastai-Ferretti dela Sinigagli'a. Pio IX fusese alesu de pontifice in 16 Iuliu 1846 mai multu pentru natur'a sa cea blanda si binevoitória, si óresicumu in mani'a antecessorulu seu Grigorie XVI, alu carui gubernu aspru irritase preste mesura pe poporu. Cu tóte blandetiele sale, pontificatulu lui Piu IX fu plinu de lupte grele si de evenimente resturnatórie.

Croati'a. (Agitatiuni mari). Lectorii nostri cunoscú acelea cause, pentru care croatii sunt neindestulati din fundulu suflétulu loru cu starea de astadi a lucrurilor in patri'a loru. Preainaltulu rescriptu de deunadi, indreptatu cátra diet'a din Agramu, a datu ocaziune si mai buna, cá croatii

se-si descria dorerile loru. Din câte se vedu publicate, vomu reproduce aici numai unele.

„Nu scimu déca mai este in tóta lumea vreo natiune, care suferé cu mai multa patientia decâtu Croatii torturele, la care sunt ei supusi in acésta monarchia prin politic'a fórté necrutiatória a natiunei domnitórie. Despre acea natiune istori'a va spune preste pucinu, cá ea s'a ruinatu pe sine, a ruinatu si pe alti prin propri'a sa natura asiatica. Dr. Mazuranici, care se afla de cinci ani in functiune de banu, va sci mai bine, cátu e de tristu a fi banu atunci, candu omulu nu póte face aceea ce simte elu insusi, si candu elu nu e in stare de a implini acelea dorintie a le natiunei sale, la care se obligase cá omu de omenia si cá patriotu croatu. In viétia damu preste multe contradiceri; acea contradicere inse este nepriceputa care se vede acumu, decandu Mazuranici este banu si lucrédia ajutatu de acea partida, pe care ne-amu dedatu a o numi nationale. Noi scimu, cá in Croati'a si in monarchia, ori-unde ajunge puterea gubernulu din Pesta, nu se póte trimite nici o scrisóre (se intielege oficiala?), ba nici nu se póte subscrie, cu atâtu mai pucinu póte esi unu rescriptu solemn, pâna ce nu 'lu apróba gubernulu magiaru. In rescriptulu din cestiune nu aflamu nici-o idea de a le regelui, care de altumentrea iubescé in adevéru pe natiunea croata si 'i doresce fericirea si progresulu ei fórté ferbinte. Dara nu aflamu in acelu rescriptu nici ideile si opiniunile lui Mazuranici, ci vedemu intrensulu man'a gubernulu magiaru, care se lungescé cu necrutiare fora esemplu in calea dorintielor natiunei croate, de si elu a juratu pe acelea. Acuma dara scimu fórté bine, ce potemu spera noi croatii de la gubernulu magiaru in numele integritatii patriei nóstre (adeca incorporarea Dalmatiei cu Fiume si a grantiei militare); aflamu inse totu odata, cá Mazuranici nu mai póte face nimicu pentru implinirea dorintielor natiunei“.

„Se cautamu impregiuru si vomu vedea ce se intempla in apropierea nóstra. Popórale giuru-impregiuru se unescú. Acésta se insemne unu „Memento mori (adu'ti aminte de mórte) pentru aceia, carii pâna acumu traiescu in desbinare si separati.“

Inca si in Turci'a din sange resaru róse, si numai noi perimu in modu miserabile sub aspr'a domnia a unui poporu, carele vrea, cá acuma, in acésta epoca noua, se transplante la noi datinele lui Atila, si se 'si sape sie si noue mormentulu comunu alu perirei si alu infamiei. Detunaturile care se apropie din resaritu, sunt serióse si anuntiatórie de dile fericite pentru popórale slave. In momente de acestea e nespusu de ridicola sbuciumatur'a unei natiuni, care ne amerintia pe noi cu poterea brutalei sale domnii“.

Acésta descriptiune a starei lucrurilor din Croati'a o aflamu in ministerialulu „Kelet“ Nr. 18, reproducu dupa diariulu croatu „Primorac“ dela Porto-re. Din aceea invetiamu mai alesu trei lucruri: cá croatii isi potu inca reclama drepturile loru intru tóta libertatea; cá press'a croatiloru este asia de libera, in cátu noi romanii din Transilvani'a nici idea nu ne potemu face de acea libertate; in fine, cá croatii s'au insielatu amaru, déca au crediutu ei vreodata, cá barbatii de statu ai Ungariei voru aproba, candu-va, de buna voi'a loru, reintegrarea Croatiei, adeca formarea unui statu serbo-croatu cu 3—4 milióne suflete de aceea-si limba. Se póte óre, cá croatii se-si fia uitatu asia curendu istori'a loru dintre anii 1836 si 1848? Nu se póte.

Dupa câte aflamu din interiorulu poporulu croaticu, in diariile din Agram, in desbaterile dietei croatice si in corespondentiele cari mergu regulatu la „Augsburger Allgem. Zeitung“ dela Buda-Pesta contra croatiloru, se constata pre de plinu, cá doue idei mari au prinsu radecina la croati. Un'a este: Croati'a mare dela Drav'a pana la Cattaro, unde prin urmare se intre si Bosni'a cu Hertiegovin'a; totulu subt dinasti'a Habsburgu-Lorena; ér a dou'a ideia, déca voiti cá corolariu alu celei de antáiu este, desfacerea totala de catra Ungari'a. Cu alte cuvinte, croatii delatura dualismulu, pentru cá se i substitue triarismulu. Ungurenii din partea loru declara susu si tare la tóte ocaziunile, cá ei voru mai bine mórte, decâtu se suferé intrunirea politica si consolidarea atátoru milióne de slavi, cari vorbescu acelasu dialectu. Croatii inse au ajunsu asia de parte intru a se cunósce pe sinesi, in cátu nu se sparia de nici o amenintiare a Ungureniloru. S'ar potea dice, cá acele sunt nesce idei numai ale unei partide esaltate, ér poporulu croaticu nici nu pricepe ce ar' insemná independenti'a nationala si scaparea de tutoratulu ungurescu. Dar' ministerialulu „Hon“ Nr. 17 ne asigura chiar fara voi'a sa, cá in Zagrabi'a (Agram) la ocaziuni de solemnitati

mari, candu se scóte si tricolorea unguresca pe la edificiele guberniale, insusi poporulu face scandale mari, (roppantul megbotránkoznak) si cere, cá se se smulga de acolo.

Ungurenii batu nasulu croatiloru necurmatu, cá croatii nu se ajungu cu veniturile tiei loru pentru coperirea trebuintielor interne si cá ceru mereu subventiune dela Ungari'a, prin urmare li-se dice, cá se fia mai modesti, se 'si cunósca seraci'a, si se nu viseze la independentia. Mustrári cá aceste irita preste mesura pre croati si 'i provóca la re-plice agere, precumu: Numai ungurenii se taca, pre cátu timpu ei se sustienu mai totu din bani imprumutati, cáci de 10 ani incóce au incarcatu statulu cu detorii preste unu miliardu si 100 milióne si l'au imbráncitu pe marginea unui abisu fiorosu. Se ne lase ei tote veniturile nóstre directe si indirecte pe man'a nóstra a slavo-croatiloru, cá se damu din ele atât'a cátu se cere pentru sustinerea integritatii monarchiei, si apoi se vedea déca nu ne vomu ajunge cu seraci'a nostra, adeca cu restulu venituriloru proprii, spre a ne sustiené autonomi'a nóstra provinciale; éra cá se damu din alu nostru atâtu la tesaurulu centralu in Vien'a spre a sustiené integritatea si auctoritatea monarchiei, se dai si pentru sustinerea unui statu magiaru cu scopuri esclusive magiare, se ne mai remana si noue spre coperirea lipselor interne, e preste putintia.

Ungurenii mai mustra pe croati inca si din cauza, cá ei in acesti vre-o diece ani pe langa ce si'au facutu universitate si academia de scientie, au mai infientiatu si alte multe institute de cultura si filantropice; si asia ungurenii au fruntea se le observe, cá multe din acele aru fi de prisosu pentru unu poporu semi-cultivatulu loru si croatii. Acésta observatiune amaresce si mai multu pe croati; pentru-cá ei o esplica cu totulu in altu sensu dicúndu: Tocma pentru-cá suntemu semi-cultivati cá si voi, ne suntemu detori noue insine, cá se facemu totulu spre a esi odata din acésta barbaria gretiósa, in care ne-au aruncatu altii. Dara nu acest'a ve dóre pe voi, ci man'a vóstra coleaie numai din cauza, cá nu ve este permisu cá se faceti in mediulu natiunei nóstre scóle si alte institutiuni magiare dupa gustulu vostru.

Aceste puncte de diferentia între ungurenii si croatii ni se paru multu mai serióse, de cátu cá se nu le urmarimu si noi cu tóta atentiunea, mai alesu cá ele in multe ne semena cá ou cu ou.

Romani'a. Bucuresci, 6 Februaru 25 Ianuaru. Senatululu si camer'a deputatiloru sunt precumu se scie, chiamate la terminulu legale, pentru-cá se-si continue activitatea loru legislativa. Dara ambele acestea corpuru lucra asta-data incetu si neregulatu, mai alesu din caus'a absentiei multor deputati si senatori. Noi nu ne miram de acestea pedece. Absentiele sunt usitate in tóte tierile constitutionali; éra si aici chiaru in anii normali si paciuiti. Mirarea nóstra este, cá in Romani'a chiaru si in midioloculu acestor catastrofe epocali, între acestea fremete fioróse de arme, între sute de baterii si piramide mii, functionara neincetatu tóte organele administrative; justiti'a, pentru care in Maiu a. tr. se luasera mesuri esceptionali, isi continuá activitatea sa; scólele nu s'au inchisu cá in alte staturi, candu acelea se afla incurcate in afaceri grave bellice. Adevératu cá scólele au suferitu in acelea ténuturi, unde localele de scóla au trebuitu se se prefaca curendu in spitaluri séu in magazine; dara acésta se intempla ori si unde in casuri analóge.

Ceea ce caracteriséda si mai multu geniulu acestui poporu este, precumu mi se pare mie, si impregiurarea, cá alaturea cu doliulu miiloru de familii, ai caroru membrii au remasu pentru libertate si patria pe campulu de onóre, spectacolele, teatrele si alte petreceri populare n'au incetatu nici-o di. Anume publiculu capitalei neindestulandu-se numai cu reprezentatiuni in limb'a nóstra nationale, acuma cá si de alte nenumerate-ori in cei 50 de ani din urma, au adusu cu mari spese una din cele mai renumite trupe italiene spre a da opere in teatrulu celu mare, sub conducerea celebrulu Rossi. Dintre piesele romanesce dram'a dlui G. Sionu titulata „La Plevn'a“, dupa primele representatiuni reveduie, coresa si armonisata in tóte partile ei de cátra auctoru, s'a datu din nou joi in 31-Ian. si, precumu ne asigura dn. Frederic Damé in critic'a sa, „a reportatu unu adevératu sunetu de emotiune si de entusiasmu, in catu publiculu fórté miscatu a salutat pe auctoru cu aplause unanime etc.“ Dara aceia cari cunoscú de aprópe geniulu poeticu alu lui Sionu, care s'a inspiratu totu deauna de idei nobili, de fapte mari si patriotice, si aceia carii au gustatu mai desu din „dulcea limba romanésca“, pe care scie se o scria unu Sionu, nu voru afla ceva neasteptatu in recunoscinti'a aratata dsale de cátra inteligentele publicu alu capitalei.

Intru altele, publiculu se mai afla in agitatiune interna permanenta de di si nópte asia, cá tóte diariile cáte esu in capitala si in tiéra, nu dau nici pe departe o idea chiara despre starea in care se afla in timpulu de facia spiritele la noi. Si acésta agitatiune mi se pare cá cresce tocma acumu, candu se vorbesce mai multu de pace. Sunt multi carii nu credú cá pacea definitiva se va inchiaie asia curendu; este inse si

mai mare numărul acelor pessimisti, cari se temu de o pace imperfectă, putredă, de o soluțiune érási numai transitoria a cestiunei orientale. Dara multiamita Ceriului, avem si de aceia destui, cari se arata tari cá nici-odata in credințele lor, si știindu cá conducerea destinelor patriei si natiunei se afla in mani bune, petrunse de marimea vocatiunei lor, cauta cu securitate in venitoriu.

De si din immensul număr de pusi si tunuri luate dela turci la Plevna si pe la alte puncte, pe unde trupele noastre au cooperat cu ale Rusiei, un număr considerabil ni se vine noue, la care se mai adaoga tóte armele ocupate numai de cátra ai noștri dupa ocuparea fortaretilor danubiane, totusi colectele de bani pentru cumparare de arme nu mai încéta. Asia d. es. au intrat mai de curand in cass'a statului 47037 franci 13 cent. dela comun'a Galati, de unde mai intrasera si altadata pentru acelasu scopu 12.000 si se mai spera totu de acolo unu restu de 1700 franci. Alte municipie inca nu remanu inderuptu cu colectele lor. Acésta impregiurare, combinata cu memorabilele cuvente de deunadi ale imperatului Alexandru II „S'au facutu multe, mai este inse fórte multu de facutu“, apoi necurmatele transporturi de trupe rusesci pe la noi si concentrarea cátoru-va corpuri in Polonia, dau negociatiunilor de pace si invitatiunilor comitelui Andrásy la congressu europénu o ilustratiune fórte curioasă. In totu casulu se pare, cá pre cátu timpu voru tinea negociatiunile de pace, va fi silita si Romani'a se remana totu inarmata bine, cá se nu fia surprinsa.

Sambata in 21 Ian. v. érási mai ajunsera in capitala vreo patru mii de turci prizonieri (captivi), in cátu nu se póte pricepe, unde se mai fia asediati si acestia, déca nu'i voru duce mai departe unde-va. Totu asia sdrentiosi si parte din ei totu asia de selbatici sunt si acestia, cá si cei de mai inainte. Apoi totu asia se mira si acestia de tractarea humana romanésca, de care ei nu avusera nici o idea, pentru-cá comandantii lor ii invetiasera se créda cu totulu alte minuni din partea romanilor si a rusilor.

In cátu pentru faimela latite despre reluarea Basarabiei de cátra Rusi'a pe langa compensatiune de unu altu teritoriu, éta cá se afla cu cale a se face doue interpelatiuni, un'a in Senatu, alt'a in Camera. Cei cari stau in contactu mai de aprópe cu guvernulu, camu știu ce au se créda in acésta cestiune scabrósa; dara masele, lumea pe din afara astépta dela gubernu informatiuni exacte.

Interpelatiunile facute in sedintiele din 20 Ianuariu st. v. suna:

Dn. D. Ghica. D-le presiedinte, amu cerutu cuventulu spre a adresa d-lui primu-ministru si d-lui ministru de esterne urmatórea interpelare:

„Interpelatiune adresata d-lui ministru-presiedinte si d-lui ministru de esterne.

„Intre conditiunile proiectate de pace, cetite in Camer'a comunelor de catra ministrulu Angliei, se afla si urmatórea paragrafu relativu la Romani'a:

„Independinti'a Romaniei cu indemnitate teritoriale suficiente.

„Acésta frasa de indemnitate teritoriale suficiente, putendu da locu la diferite interpretatiuni si pentru a se inlatura ori-ce comentarii de natura séu de a pune in indoéla sentiementele bine-voitóre catra noi ale guvernului imperialu rusescu, séu d'a se banui macaru, ca Romani' aru suferi, de bun'a lor voia, a se micșora teritoriulu loru de astadi.

„Suptu-semnatulu interpelezu pe d-nii ministrii:

1. A face cunoscutu Senatului, déca a participatu intru ce-va si tier'a nóstra, ca beligeranta, la formularea acestor conditiuni preliminare de pace;

2. Déca acea conditiune este de natura a ingriji pe Romani, si déca guvernulu ne póte asigura ca integritatea teritoriului patriei nóstre, asia cumu existe astadi, are se fia respectata si mantnuta.

(Semnatu), Dimitrie Ghica. „Cunoscute fiindu in esenti'a lor conditiunile de capetenie ce Rusi'a pune la inchiaierea pacii ceruta de Turcia;

Tienendu séma de fas'a noua in care se pare ca e in ajunu de a intrá resbelulu de Orientu;

Me simtiu datoriu de a veni, fara mai multa intardiare, si a pune ministeriului nostru una respectuósa intrebare:

Cu tóta intieptiunea si patriotismulu ce toti'i cunóscemu, plecandu urechi'a grijei la nelinistea terei in faci'a scotelor staruitor ce se respandescu in privinti'a integritatii teritoriale a terei, integritate garantata de Constitutiune si recunoscuta si prin conventiunea suptu-scrisa de M. S. Imperatorele Alesandru, puterniculu pe cátu si lealulu nostru aliatu, de pe câmpulu de bataie; cumpanindu impregiurarile, ministeriulu este rugatu a mi responde:

Déca nu crede oportuna si sosita or'a, in care reprezentanti'a terei se fia pusa in cunoscintia de ceea ce este séu nu este realu din scotelu ingritóre cari se întetiescu pe tóta diu'a in pres'a straina si romana.“

Dn. presiedinte. Se va comunica guvernului.

Fapte noue de crudime si selbatacia turcésca.

Spre a nu fi intru nimicu partiali, este bine, cá ori candu e vorba de tirani'a turcésca, de crudelitatea si perfidi'a turcilor, se aducemu la loculu antaiu pe barbati de frunte din Angli'a, oficiari, consuli, corespondenti etc., cari trecu de amici ai turcilor. Avemu aci câteva probe noue si fioróse despre crudimile selbatece comise de turci chiaru si in septemanele din urma, adeca dupa caderea totala a lor la Plevna si la Sipca. Pe acelea le eproduce Romani'a libera dupa diariulu anglu „Daily News“, éra noi le imprumutam spre a mai

adaoge de s'ar mai cere, la miile de probe, cá rass'a turcésca nu mai póte fi suferita in Europ'a, cá-ci este necorigibile, selbatica din natura si din educatiune, si cá este adeverata rusine pe Europ'a, cá acesti barbati spurcati fusera tolerati atáta timpu in vecinatatea popóralor civilisate.

„Turcii recunoscundu in lunile din urma, ca Bulgari'a e dejá ca si pierduta pentru ei, au inceputu de nou in contr'a Bulgarilor o infricosiata urmarire, care amintesce asia dicundu crudimile comise in anulu 1876. Corespondentulu lui „Daily News“ din Constantinopole aduce ca dovada unu raportu, datatu din Slivno 24 l. c., alu carui cuprinsu ar fi deplinu autenticu si demnu de credintia. Esentialulu acelu raportu suna:

„Orasiulu presenta unu aspectu de plansu. Mai multu de 5000 femei si copii bulgari fugiti din locurile devastate, retacescu prin orasiu, jumetate desbracati si cu petiórele góle, cersiescu dupa mila si mai ca moru de fóme si frigu. Prinsorile suntu pline cu Bulgari, ómeni fara nici o vina, dintre cari pe fia-ce di suntu spendiurati cáte o parte. De la trecerea lui Suleiman-pasia prin acestu orasiu, sevarsita la finea lui Septembre, au spendiuratu Turcii aprópe o mie de persóne. In diu'a trecerii, generalulu turcescu ordoná a se spendiura pe stradele pe cari aveau se tréca trupele sale, 35 de Bulgari. Elu a aflatu unu demnu urmasiu in Sadic bey, presiedintele tribunalului de resbelu in Slivno.

„Acestu omu comise pe bas'a puterei sale nelimitate, actele de celu mai reutiosu arbitraju. Elu ordoná a se inchide si spendiura, cáti'i placu. Intre inchisi se aflau cei mai avuti si onesti comercianti din localitate, cari cu tóta nevinovati'a, nu se puteau mantu de furci, de catu rescumparandu'si viati'a prin enorme sume de bani, date lui Sadic bey.

„Partea cea mai mare a celor inchisi, se compune din Bulgari din vecinatatile devastate, si cu totu contingentulu ce elu spendiura pe di, temnitiele remanu pline totu-deaun'a, cá-ci se aducu noi prinsu.

„Condemnati la mórté nu suntu ascultati inainte de executare, nici li se spune vin'a; in adeveru inse nici nu au. Li se anuntia simplu: „asta-di vei fi spendiuratu,“ si sentinti'a se executa indata. Eu insumi amu auditu multe victime plangundu-se, mergundu la mórté: „nu este dara nici unu Dumnedieu, care se ne mantuie de acesti carnefici?“ Acei locuitori nici nu mai credu in esistent'a lui Dumnedieu.

„Adeverat'a causa a acestor executiuni in massa, este urmatórea: Guvernulu cunóscé prea bine barbati'a cu care au pustiitu basi-buzucii acele locuri, masacrandu pe locuitori, si tocma pentru acésta nu voiesce se mai remana nimeni, care se póta servi o data de martoru. S'a hotaritu in septeman'a trecuta metropolitulu Seraphinu, de a merge la presiedinte, si de a 'lu rugá se puna capetu o data acestor executiuni.

„Vredniculu betranu cadu in genunchiu inaintea lui Sadic bey, solicitandu intre lacrimi gratia si indurarea. Beyulu 'i si promise a nu mai fi de aici inainte nimeni spendiuratu. Acésta scire a fostu o mangaiere pentru populatiunea disperata. Vai insa aceluia, care se increde in vorb'a unui turcu. Indata a dou'a di, au fostu spendiurate in midiulocu orasiului diece persóne.

„La 12 l. c. au fostu arestati notabili orasiului de natiune bulgara, in numeru de 24 si aruncati in o prinsóre, unde au statu trei dile; apoi au fostu tramisi la Constantinopole, inlantiuiti impreuna totu doi cate doi. Cei mai multi din acesti notabili suntu barbati trecuti de 60 ani, si imbetranti in serviciulu guvernului. Toti au daruitu cu diferite ocațiuni, si mai cu séma in ultimii timpu sume mari de bani trupelor turcesci, si multora din ei le datoresce statulu afara de acésta inca imprumuturi mari. Suntu barbati acesti'a, cari au lucratu pentru interesele turcesci cu atata zelu, in catu au fostu considerati de catra jun'a generatiune ca conservatori, ba chiaru ca turco-fili. Pentru turci insa ei suntu bulgari — si tocmai ast'a le e crima.“

Processulu Miletics.

A sies'a di de pertractare.

(Continuare si fine).

Declarandu-se pertractarea de terminata, se dá cuventulu procurorului de stat.

Dr. Bökh, care dice: Inainte de a intrá in detaiuri si a enumerá datele, cari motivéza incus'a facuta, fia-mi permisu inc'odata a slevá punctulu de acusa, a a denotá ide'a conducátore, pentru care procuratur'a a insinuat incus'a presenta. Acésta este: ide'a de stat, conceptulu santei coróne maghiare.

In sensulu atributelor acestei idei e detoriu fiacare cetatienu a'si subordiná tóte afacerile private interesselor comune ale statului. Aspiratiunile particulari ale individilor si nationalitatilor singuratece nu este ertatu nici odata se atinga ide'a de stat. In Ungari'a sudica amu mai esperiatu odata urmarile triste ale unoru astfelu de nesuintie. Dupa pactulu de la 1867 si dupa crearea acelei legi, prin care se aflase unu modus impacatoriu pentru singuratecele nationalitati, s'a intemplatu totusi, ca aspiratiunile revolutionarie contra legei si constitutiei, contra statului insusi, s'au continuatu totu in asemene mesura. Aceste tendintie ilegali, criminali, mai tardiu au imbracatu o forma orbita, anume in portarea si pasirea dr. Miletics in Belgradu, unde pe la finele lui maiu 1876 tienuse conferinti'a cunoscuta, asupra carei-a voiu reveni, dupa-ce voiu istorisi inceputulu processului.

Procurorulu amintesce, ca Rankovics fiindu predatu tribunalului din Becicherecu, a spusu totulu despre conferinti'a dela „Regele Serbiei“, unde a fostu de faciá si a auditu tóte convorbirile. Aci se desbatusera pasii ce erau a se face pe tempulu resbelului; aci se precáluc-lase o rescóla intre serbii ungureni la casu déca s'ar pune piedeci trecerii de voluntari spre Serbi'a; totu aci s'a decisu ajutorarea Serbiei; pentru ca o victoria a Serbiei va avé de urmare eliberarea Serbilor din Ungari'a de mongoli si serbofagi. Cá scopu alu acestei „eliberári“ s'au destinatu desbinarea unoru tienuturi de la coron'a ungara. Conferinti'a acésta, si decisiunile ei au datu óre-care forma vechiloru agitatiuni ale partidei si conducatoriului lor. Au facutu Rankovics si alte aretári din propri'a esperientia. Elu a fostu inchisu cu Iovanovics intr'o odaia, cu elu a avutu mai multe convorbiri. Iovanovics de si n'a fostu la conferinti'a de la „Regele Serbiei“, totusi a știutu de tóte cele petrecute acolo.

A dóu'a parte a fassiei lui Rankovics se concentréza in aceea, ca Iovanovics i-a marturisu, ca Miletics directe l'a insarcinatu cu conducerea de colecte si cu inrolarea de voluntari. Tóte dovedile intarescu, ca Rankovics a spusu adeverulu.

Procurorulu reasuma si fassiiunile celor-lalti martori, apoi termina:

Procederea lui Miletics este in contra art. de lege VII din 1715; lesa-majestate, dupa legile nóstre se pedepsesce cu mórté séu cu inchisóre pe viétia; la acésta tragu atentiunea tribunalului.

Dupa procuroru vorbi aperatorulu, Dr. Polit, din a carui cuventare estragemu urmatórele:

In Ungari'a se crede ca prin arestarea lui Miletics s'au datu de urm'a unei mari conspiratiuni. In acésta, si numai in acésta credintia, diet'a a consentitu a vatemá imunitatea lui Miletics. Precumu atunci ministru presiedinte, asiá astadi procuratur'a de stat, isi dá tóta silinti'a a infacisii pe Miletics cá pe acelu individuu periculosu, care de ani urmaresce tendintie periculóse statului. Totu edificiuulu acusei este ziditu pe bas'a acésta. Crim'a de lesa-majestate in tóte staturile este crim'a cea mai mare, si tocma pentru acésta, tote legislatiunile europene enumera acuratu si cu cea mai mare scrupulositate criteriile ei. Dorere, dupa dreptulu magiaru existente, nu scimu, care fapte constituiescu crim'a de lesa-majestate; lege materiala nu avem. Art. VII din 1715 este de natura curatu formalu, elu se refera la procedura. Procuratur'a ar fi facutu mai bine, déca nu se provocá de locu la acestu art. de lege.

Ce e mai curiosu in processulu acesta, este, ca totu ce vine cá facutu contra Turciei, se considera cá indreptatu contra Ungariei! Cum stá inse cu credibilitatea fassiei martorului, care forméza bas'a procesului Miletics, cumu cu argumentele aduse preste totu?

Rankovics e o gura rea, odata a fostu dejá pedepsitu pentru o crima, pentru falsificare de politie a fostu in cercetare tempu mai indelungatu si mare minune, acestu processu s'a sistatu nemidilocitu inaintea acestei pertractári finali. Are martorulu calificatiunea unui martoru demnu de credintia? Espunerile lui inca nu sunt adeverate. Tempulu petrecerei lui Miletics in Belgradu, Rankovics l'a spusu falsu; de persóne, cari ar fi participatu la conferinti'a incriminata nu scie nime nemicu, cele mai multe nice nu se aflau in Belgradu. Odaia in care se pretinde a se fi tienutu cuventarea, érá ocupata de unu ampioiatu serbu superioru. Oteliu-rulu si servitorii marturisescu positivu, ca Miletics n'a tienutu si n'a potutu tiené o astfelu de cuventare. Martori numerosi constata, ca in sér'a, candu se pretinde a se fi tienutu cuventarea incriminata la „Regele Serbiei“, Miletics ar fi cinatu intr'o restauratiune de la „Tiarulu rusescu“. Cumu se póte deci dá crediementu espunerilor lui Rankovics? Procurorulu se mai provocá la marturi'a lui Timarcevic. Dar acesta si-a revocatu in Belgradu intréga fassieiune din Becicherecu, si a datu de golu neadeverulu marturisu de Rankovics. Presiunea facuta asupra lui Timarcevic in Becicherecu, ademenirea lui de la Belgradu la Becicherecu, cu unu cuventu, tóta procedura pentru venarea de martori contra lui Miletics arunca trista lumina asup'a securitatii publice in Ungari'a. Inainte cu 200 ani despotulu serbescu, George Vrankovics, a fostu tétitu la Eger pentru pecatulu de inalta tradare. Intrebandu serbii „susu“ ce a facutu, li se respunde: nihil mali fecit, sed ratio status sic poposic (n'a comisu nimicu reu, dar asiá pretinde ratiunea statului). Condamnarea lui Miletics insémna condamnarea justitiei din Ungari'a.

Se dá cuventulu din urma lui Miletics, acesta dice: Pan'acum n'a aflatu nime o péta pe numele meu. In dieta, unde cuventările mele n'au fostu nici odata bine primite, o singura data n'am fostu chiamatu la ordine. In ultimii optu ani am lucratu multu in viétia publica, inse nici odata nu mi s'a potutu imputá nimicu criminalu. Acus'a de astadi n'ar fi ea óre testimonium paupertatis pentru organelu statului? Au avutu cineva vreedata indulgentia facia de mine? N'a cutezatu se me atinga nime nici odata, pana nu s'a aflatu unu „Oates“, o marturia falsa, precum ni'lu descrie

Maçaulay. S'a gasitu unu Rankovics, care se me in-
vinușca de criminalistu.

Procurorul vorbesce de intentiune rea. Dar unde
e factulu, căci in acest'a se oglindeza intentiunea?

Procurorul me tiene de conspiratoru, si petrecerea
mea in Belgradu de conspiratiune. Intrebu cum se pôte,
câ celorlalti participanti de la pretins'a conferintia de
conjurati, nu li se intempla chiar nimicu? Ca aceia, câ
d. es. S. Popovics, liberi, séu for' a fi molestati prin o
singura intrebare, se presenta câ martori la pertractarea
finala. Unde e conspiratiunea, deca stau numai singuru
pe banc'a acusatiloru? Séu ca acést'a este documentata,
atunci trebue se fimu toti pedepsiti; séu este o inven-
tiune a lui Rankovics, care scie istorisî, ca dorintiele
mele de inalta tradare, la banchetulu pretinsu, le-am
inceputu cu „adja az isten!“ (Se dea Dumnedieu).

Miletics se încerca a combate argumentele lui
Rankovics, in fine se rōga a i-se permite cetirea pasului
din istoria lui Maçaulay referitōre la martorulu Oates.
„Acelu antău insielatoriu a aflatu in curendu imitatoriu“
se dice acolo, si tocm'a câ in casulu de facia este
vorb'a de inrolarea a 30,000 voluntari catolici. Ministrii
si aristocratii nu credeau in istoria lui Oates, dar le
veni tocma bine; ei uitara, ca torii voru pasi preste
pucinu in urm'a lor, si ca apoi s'au aflatu alti Oates
incontra partidei Whigh.

Tribunalulu a declarat pe Miletics de vinovatu
si l'a condamnatu la inchisōre de 5 ani, computandui-se
si tempulu arestului preventivu. Acusatulu a insinuat
apelatiune.

Sciri bellice.

Unele diarie, intre care chiaru si seriōs'a
„Pressa“ alunecaseră a da locu la nesce faime
cornurate, câ la Vidinu turcii aru fi surprinsu pe
romani si le-aru fi omoritu câteva mii de ōmeni;
dara iute s'au rectificatu acelea faime false, latite
precumu se pare inadinsu. Monitorulu adeca pub-
lică urmatoriulu buletin, din care se vede in
adeveru, câ turcii amariti pentru perderea in
12/24 Ianuariu a fortificatiunei Smirdan, s'au
incercatu se o ia cu puteri numerōse, dara nu le-a
succesu. Totuodata aflamu, câ in 15/27 trupele
romane avura si la Silistria unu asia numitu
„rencontre“ cu turcii.

„A dou'a di dupa luarea de către trupele nōstre
a positiunei intarite de la Smirdan, care domina
cetatea Vidinului, Turcii au incercatu in doue
renduri a ne lua inapoi acēsta importanta positie.
Ei au facutu esiri repetite, care au fostu inse tōte
energicu respine de trupele nōstre, mantinendui si
positiunile cucerite de densele. Perderile nōstre in
aceste doue lupte au fostu: 3 oficiari si 150 sol-
dati raniti si 40 soldati ucisi.

In diu'a de 15 Ianuariu curinte, trupele nōstre
au facutu una recunōscere pe malulu Dunarii la
Silistra, cu care ocaziune au avutu una lupta scurta
cu inamiculu, perderile nōstre fiindu 1 sergentu ucisu
si 5 soldati raniti.“

Sciri diverse.

(Istori'a resbelului din Orientu) sau lup-
tele Romanilor, Rusilor, Muntenegrilor si Serbiloru
cu Turcii, dupa publicatiunile din tiēra si din strainatate.
Tiparita sub ingrijirea D-lui Dim. Laurianu, cu cola-
borarea dd-loru I. Manliu si D. Mironu. Ese in
fasciōre séu Nri formatu 4°. Opulu intregu va avea
preste 100 ilustratiuni. Fasciōr'a I are portretele
Alesandru II. Carolu I. Milanu. Vomu reveni la acēsta
intreprindere contimpurana.

(Demonstratiuni contra unui arhiepiscopu.)
In 15 jan. s'au intemplat mari demonstratiuni
contra arhiepiscopulu din Bologna. Acesta voiă adeca se
permita tienerea unui requiem pentru Victoru Emanuelu
numai pe langa strict'a observare a prescrișloru litur-
gice. Condițiunea nu fu primita si arhiepiscopulu oprî
tienerea missei, specialu oprî participarea diecesaniloru
sei la aceeasi. Acést'a dete ansa la o demonstratiune
imposanta. Poporulu se adună inaintea palatulu arhiepiscopescu
si strigă: Noi dorimu tienerea unui requiem
pentru regele Victoru Emanuelu Demonstratiunea se
repetă si in 16, dar acum fu impiedecata de politia. In
diu'a următoare poporulu arse publice in piatia mai
multe exemplarie din diariulu ultramontanu: „Ancora“,
care aperase procederea A-epului, si ceru departarea
din cetate a cardinalulu Parochu. La demonstratiune
participara preste 2000 persōne; se audiau sbieraturi
si strigări: „diosu cu popimea, diosu cu cardinalulu!“
Ferestriile seminariulu fura sparte, fiinducă unu servi-
toriu din seminariu imbiă pe poporu in batjocura cu pane
dintr'o corfa. Nenorocitul a scapatu de furi'a poporulu
numai prin intrevinerea unui cetatiēnu.

(Program'a concertulu) care se va da in
4/16 Fauru a. c. in opidulu Stri'a (Világos) e următoare:
1. „Destéptate Romane“, cuv. esecutatu de corulu vocalu
sub conducerea lui N. Stefu invetiatoriu. 2. „Imnulu
Domnulu“, duetu pentru tenor I si bass'o II esec. de
J. Vancu si N. Stefu. 3. „Catra Renegati“, poesie de
J. Vulcanu dechiamata de G. Mladinu. 4. „Mei
Tatare“, cuv. esec. de corulu vocalu. 5. „Rug'a Scla-
vulu“, poesie de J. Al. Lapedatu dechiamata de E.

N. J. Pucea. 6. „Muntii“, cuv. esec. de corulu vocalu.
7. „Ostasii Romani“, tertietu pentru tenor I si II si
bass'o II esec. de N. Dobasiu, S. Trimbicia si N.
Stefu. 8. „Movil'a lui Burcelu“, poesie de V. Ales-
sandri, dechiamata de N. St. 9. „Taber'a Romana“ din
„Dumbrav'a Rosie“, cuv. esec. de corulu vocalu. In fine
10. „Cuventu de inchidere“. — Dupa acest'a va urmă
balulu. —

(Necrologu.) Famili'a dlui avocatulu de aici
Popu de Harsianu a pierdutu la 7 crt. unu alu
4 fiu, Valeriu, in etate de 1 anu si 2 luni. Acēsta
lovire le vine cu atatu mai durerōsa, cu catu abiă li se
alinase durerea ce o suferira acumu 9 luni prin pierderea
ficei celei mai mari in etate de 14 ani.

Conversatiuni literarie.

In Nrii. 58 si 59 ai „Gazetei Transilvaniei“ din
anulu espiratu veteranulu nostru publicistu defendendu
cu totu dreptulu pe parentele Moldovanu din S. Mihaiu
in contra atacuriloru, ce a suferitu acesta dela derega-
toria civila, si in contra invectiveloru vomite asupra lui
si asupra nōstra prin foile magiare pentru esorcismu,
ne delineaaza o icōna interesanta despre esorcismu séu
scōtorea draciloru, permisu in biseric'a crestinesca, si
mana pe cei ce au scrisu articulu batjocuritoriu si in-
criminatoriu in diarele magiare, la medicin'a forensa, câ
se studieze in cātu acestu esorcismu si mai vertosu
rugatiunea S. Vasiliu pōte folosi unui individulu atacatu
de morbi psihici.

Câ se lamurescu acēsta assertiune a dn. Baritiu
din punctu de vedere igienisticu-terapeuticu, fie'mi
permisu a me servi de Istoria.

In timpurile antice pâna ce medicin'a nu luase
directiunea sistematica indigitata de Hippocrate, ōmenii
cugetau câ vindecarea bōleloru trebue se urmeze prin
esercitiu religiose. Acea credintia a fostu cu totulu
consecinta, fiindu câ morbiu se priveau, cum se privescu
mare parte si astadi, câ pedēpsa pentru vreunu pecatu,
ori casinatti de vreunu spiritu necuratu, éra nu câ
unu rezultatu alu causeroru fisice.

Pe timpulu lui Christosu medicin'a in Iude'a éra
câ si astadi mai in totu Orientulu, ba si la noi intre
ōmenii de rendu, necunoscuta, fara nici o sistema, si
bōlele se tractau de theurgi si esorcisatori, carora li se
atribuiă oresi-care potere, prin impunerea maniloru, prin
ungerea cu untu de lemn; si acesti ōmeni eserceau
pracs'a acēsta tocmai câ si medicii de acumu. Nu e
dara mirare, ca acestu modu de sanare s'a primitu si
de intemeiatorulu religiunei crestinesci. Scimu din
Biblia, câ cea mai placuta metoda a lui Christosu de
a vindeca bōlele a fostu esorcismulu, theurgi'a. Evan-
gelistii, mai vertosu cei sinoptici Mateiu si Marcu, ne
dau in evangeliile loru destule esemple despre acést'a.
Dela Christosu a trecut metod'a la apostoli, dela apo-
stoli la preoti, si se observa pâna astadi, anume la
botezulu copiiloru.

Religiunea crestinesca, nu numai cea orientala, ci
tōte confesiunile cari se bazeaza pe evangeliu, admite
draci, cari intrandu in corpurile ōmeniloru, ii silescu a
lucra fōra voi'a loru. — Epilepsia, eclampsia si alti
morbi nervosi si psihici, in cari bolnavii areta simptome
extraordinarie, se considera de indraciri, si se vindeca
séu usioréza prin esorcismu si punerea maniloru.

Daca dara esorcismulu e permisu in biseric'a
crestinesca, elu câ atare nu pōte fi superstitiune, super-
stiositatea lui jace numai in neintemeiet'a presupunere
a causei bōleloru. Facēndu dara parintele Moldovanu
esorcismulu asupra cuiava, care pe bas'a aretata si mo-
stenita de insasi biseric'a crestinesca, s'a cugetatu a fi
indracitu, si acēl'a s'a vindecatu ori usioratu prin acelu
esorcismu, ce a pecatuitu densulu?

Sciu câ se voru afă multi, cari in acea procedura
vedu superstitiune grosolana, credintia desiēta, nedemna
de unu omu cu minte sanetōsa, si pentru aceea me voiu
incercă cu cartea in mana a aretă, ca dupa principale
fisiologice, esistendu de aceste bōle psihice si ner-
vose, ce nimine nu va potē negă — aiba ele ori ce nume,
câ prin rugatiunile S. Vasiliu, prin esorcismu, daca
acést'a se va esecuta de unu preotu evlaviosu, cu ore
si-care renume, in o limba priceputa de patientu, pre-
cumu afirma auctorulu articulu citatu, se va esca in
adeveru in sufletulu patientulu o agitatieune extraordi-
naria si prin ea in substantia nerviloru, a creerulu si
meduvei spinarii, care mai multu ori mai pucinu va
duce la rezultatu doritu, dupa cumu adeca va fi cre-
dintia celui patimasu. In o asia stare a bolnavulu
aparitiunea unui barbatu indieratatu cu daru mai inaltu,
care tracteaza pe bolnavu cu blandetia si ilu asigura câ
se va vindeca prin semne visibile, este de multe-ori
unu midilocu fōrte eficace, si cine va dubita, ca in multe
casuri numai atingerea de vreo persona inalta neobici-
nuita nu aru conversi tōte midilōcele farmaceutice? Bu-
curi'a de a le vedé, vindeca! Mai multu: o suridere, o
sperantia, si acést'a ajuta! Dara pōte ca acēsta se va
parea la multi lucru de necreditu, si pentru aceea voiu
lua cartea in mana. Anatomia ne invatia, câ sistem'a
nervosa a omulu consta din doue parti centrale:
Creerulu si meduv'a spinarii, si din una parte
periferica: nervii, cari esindu din partile centrale in
mii de radie si ramificanduse totu mai tare câtra peri-
feria, se scufunda in tōte organele si tieseturele corpulu
asia, câ unu nervu domina esclusivu ori in comuniune
cu alti nervi oresi-care regiune a corpulu si intocmesce
relatiunea intre ei si centrele nervōse.

(Va urma).

Resultatul operatiunilor

Institutulu de credit si de economi „Albina“ din Sibiu
in trimestrul IV dela 1 Octobru pâna in 31 decembre 1877.

I. Reuniuni de credit.

Cu finea lui septembre a. c. se
afiară in legătura reuniunilor de
credit participanți cu un credit preste
tot de . . . . . fl. 46020.84
in decursul pătrariulu IV repășiră
participante și din imprumuturi se
replătiră 1597.12
759
1
758
rămân deci cu 31 decembre parti-
cipanți cu un credit preste tot de „ 44423.72
Fondul de garanțiă al reu-
niunilor de credit constă din
suma de . . . . . „ 19168.50

II. Depuneri spre fructificare.

La 30 Septembre a. c. erau de:
470 puneri in sumă de . . . . . „ 431012.93
in decursul pătrariulu IV au mai
68 urmat depuneri in sumă de 91544.94
astmod starea acestu ram in acest
pătrariu a fost de depuneri in suma
totală de . . . . . „ 522557.87
din cari in decursul trimestrulu se
72 redicără depuneri in suma de 91463.97
466 rămânend cu finea lui decembre o
stare de depuneri in suma de . . . . . „ 431093.90

III. Operatiuni de escompt.

Starea portfoiulu de schimburi cu
1935 30 Septembre a. c. a fost de bucați
schimburi in valōre de . . . . . „ 600215.65
in decursul pătrariulu IV se mai
952 escomptară schimburi in suma de „ 297766.98
prin urmare starea totală a port-
foiulu in pătr. IV fu de bucați schim-
2887 burii in valōre de . . . . . „ 897982.63
in decursul pătrariulu se resem-
perară și reescomptară bucați schim-
796 burii in suma de . . . . . „ 280953.33
astmod rezultă cu 31 Decembre
2091 starea de bucați schimburi in
suma de . . . . . „ 617,029.30

IV. Imprumuturi de lombard.

constau cu 31 Decembre 1877 din „ 475.—

V. Credite ipotecari.

Starea imprumuturilor ipotecari cu
finea lui Septembre éra de oblega-
100 ționii in suma de . . . . . „ 40272.87
in decursul pătrariulu se replătiră
4 imprumuturi și rate in suma de „ 4525.88
96 rămânend cu 31 Decembre 1877 o
stare de oblegațiunii in suma de „ 35746.99

VI. Credite fisce.

In decursul pătrariulu se accorderă
7 credite fisce in suma de . . . . . „ 2400.—

Revirementul cassei

in cele 3 luni fu preste tot de . . . . . „ 842168.74

Statul general cu 31 Decembre 1877

I. in numerariu . . . . . fl. 25301.24
II. „ oblegațiunii de participanți 44423.72
III. „ portfoiul de schimburi 617029.30
IV. „ lombard . . . . . 475.—
V. „ oblegațiunii ipotecari 35746.99
VI. „ și cambii de credite
fisce . . . . . 2400.—
VII. in chartii de valōre 14357.25
VIII. „ monetă 4437.32
IX. „ depuneri la institute de credit „ 5000.—
X. „ realități . . . . . 21550.—
Suma . fl. 770720.82

Sibiu, 31 Decembre 1877.

Directiunea institutulu.

(Ultime sciri.) Post'a de marti dela București
abia ne veni astadi sambata. Drumurile sunt cu totulu
desfundate. Una parte a capitalei Rom. inundata. — In
cestiunea Basarabiei ministeriulu respunde la inter-
pelatiuni in siedintia secreta a Camerelor. Romanii nu
voru se audia de nici-o cessione. Ignatieff plecă
dela București in Bulgari'a. In momentele din
urma se latise scirea, câ luna tr. romanii au ocupatu
Vidinulu.

(Dela Brasiovu.) Camer'a comerc. si in-
dustr. va tienea siedintia ordinaria in 12 Febr., care
promite a fi interesanta din caus'a unoru propuneri
urgente.

Preturile cerealielor

si altoru obiecte de traiu au fostu la

8 Februaru in Sibiu:

Grău, dupa cualitati . . . . . 1 hectolitru fl. 8.50—9.50
Grău, amestecat . . . . . 1 „ „ 7.30—8.10
Secara . . . . . 1 „ „ 6.20—6.60
Papusiou . . . . . 1 „ „ 6.40—7.—
Ordin . . . . . 1 „ „ 7.00
Ovesu . . . . . 1 „ „ 2.90—3.30
Cartofi . . . . . 1 „ „ 3.00—3.50
Mazare . . . . . 1 „ „ 14.50
Linte . . . . . 1 „ „ 18.—19.00
Fasole . . . . . 1 „ „ 10.00
Lardu (slanina) . . . . . 50 Kilogram. „ 36.00
Untura (unsōre topita) . . . . . 50 „ „ 40.00
Carne de vita . . . . . 1 „ „ —.36
Oua 10 de . . . . . 1 „ „ —.50

Tipariulu lui W. Krafft in Sibiu.